

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра медичної реабілітації, валеології та оздоровчих технологій в спорті

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 23. Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому
аспекті**

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
спеціальність I7 Терапія та реабілітація
освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»
форма(и) здобуття освіти денна

Київ-2025 рік

**Інформація про розробника та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК робочої програми навчальної дисципліни

Кандидат педагогічних наук, доцент

(підпис)

Валентин ГОЛУБ

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри медичної реабілітації, валеології та оздоровчих технологій в спорті Навчально-наукового гуманітарного інституту(ННГІ).

Протокол № 1 від 25.08.2025
Завідувач кафедри

(підпис)

Уляна ЛУЩИК

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025
Голова НМР

Сергій ГУБАРОВ

ЗМІСТ

1	Загальна інформація про навчальну дисципліну	4
2	Опис навчальної дисципліни	5
2.1	Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	5
2.2	Міждисциплінарні зв'язки:	6
3	Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми	7
4	Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми	8
5	Структура та обсяг навчальної дисципліни	9
5.1	Тематика семінарських занять	11
5.2	Тематика практичних занять	11
5.3	Тематика лабораторних занять	17
5.4	Тематика самостійної роботи здобувачів	17
6	Інформація про індивідуальне завдання	19
7	Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	21
8	Політика дисципліни	22
9	Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувача	24
9.1	Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.	24
9.2	Методи контролю та оцінювання	25
9.3	Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.	26
9.4	Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми підсумкового (семестрового) контролю.	28
9.5	Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті	32
10	Рекомендовані джерела інформації	32

1 Загальна інформація про навчальну дисципліну

1.1. Назва навчальної дисципліни, код в освітній програмі	Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті, ОК23
1.2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова, цикл професійної підготовки
1.3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	3-й рік навчання, 5-й та 6-й семестри
1.4. Обсяг навчальної дисципліни за формами здобуття освіти	очна (денна)
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин, в тому числі:	180
• аудиторні години	84
лекції	24
практичні	60
• самостійна робота	96
1.5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	5-й семестр – залік 6-й семестр - екзамен
1.6. Інформація про консультації	<i>Згідно затвердженого графіка консультацій</i>
1.7. Мова викладання	українська
1.8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача(ів) (науковий ступінь, вчене звання)	кандидат педагогічних наук, доцент Голуб Валентин Петрович
1.9. Контактна інформація викладача	holub.valentyn@tnu.edu.ua

2 Опис навчальної дисципліни

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» є логічним продовженням і поглибленням змісту дисципліни «Масажні технології» та спрямована на формування у здобувачів вищої освіти спеціальності І7 Терапія та реабілітація системного уявлення про сучасні підходи до застосування лікувального і спортивного масажу в практиці фізичної терапії з урахуванням вікових, функціональних і клінічних особливостей пацієнтів і спортсменів.

Дисципліна орієнтована на опанування поглиблених принципів планування, диференційованого добору та інтеграції масажних втручань у комплексні програми фізичної терапії та реабілітації. Особлива увага приділяється лікувальному масажу як складовій міждисциплінарних реабілітаційних програм, спортивному масажу в системі підготовки, відновлення та профілактики травм, а також адаптації масажних технологій до потреб різних вікових груп — від дитячого і підліткового віку до осіб похилого та старечого віку.

Зміст дисципліни структуровано за чотирма модулями, які послідовно розкривають поглиблені підходи до лікувального масажу у фізичній терапії, методику та специфіку спортивного масажу, особливості застосування масажних технологій у різновіковому аспекті та інтеграцію лікувального і спортивного масажу в клінічну й спортивну практику фізичного терапевта. У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти навчаються обґрунтовувати вибір масажної методики, адаптувати інтенсивність і тривалість масажного впливу, оцінювати ефективність масажних втручань і коригувати реабілітаційні програми відповідно до динаміки функціонального стану.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню професійних компетентностей, необхідних для безпечного, етично обґрунтованого та ефективного застосування лікувального і спортивного масажу в роботі фізичного терапевта, а також розвитку навичок клінічного мислення, планування індивідуалізованих втручань і міжпрофесійної взаємодії у сфері терапії та реабілітації.

2.1 Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» є формування у здобувачів вищої освіти спеціальності І7 Терапія та реабілітація професійної готовності до науково обґрунтованого, безпечного та ефективного застосування лікувального і спортивного масажу в практиці фізичної терапії з урахуванням вікових, функціональних і клінічних особливостей пацієнтів та осіб, які займаються фізичною активністю і спортом.

Завданнями вивчення дисципліни є поглиблення знань про місце лікувального і спортивного масажу у структурі комплексних програм фізичної терапії та реабілітації; оволодіння принципами диференційованого добору масажних методик залежно від стану здоров'я, етапу відновлення та вікових характеристик пацієнтів; формування умінь інтегрувати масажні втручання з іншими засобами фізичної терапії, зокрема терапевтичними вправами та відновними заходами; розвиток навичок оцінювання ефективності масажних втручань і корекції реабілітаційних програм відповідно до змін функціонального стану; усвідомлення професійної відповідальності та етичних аспектів діяльності фізичного терапевта при застосуванні масажних технологій.

Цілями вивчення дисципліни є забезпечення здобувачів вищої освіти теоретичними знаннями та практичними вміннями, необхідними для планування, виконання і контролю лікувального та спортивного масажу у різних вікових групах; формування здатності застосовувати масажні технології з урахуванням клінічних показань, функціональних можливостей і реабілітаційних цілей; розвиток клінічного мислення та вміння приймати обґрунтовані професійні рішення у процесі фізичної терапії та реабілітації.

2.2 Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити:

OK10. Анатомія та фізіологія людини

OK13. Біомеханіка та клінічна кінезіологія

OK14. Основи фізичної терапії. Вступ до спеціальності

OK19. Масажні технології

OK21. Терапевтичні вправи

OK34. Основи ерготерапії

Постреквізити:

OK24. Фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях опорно-рухового апарату

OK25 Фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях нервової системи

OK27. Фізична терапія, ерготерапія у педіатрії

OK28. Фізична терапія, ерготерапія у внутрішній медицині

OK29. Фізична терапія, ерготерапія при хірургічних захворюваннях та онкології

OK32. Основи спортивної медицини

Формат проведення дисципліни

Навчальна дисципліна «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» викладається у форматі лекційних та практичних занять із використанням очної та дистанційної форм навчання в межах змішаного формату.

Лекційні заняття спрямовані на систематизоване викладення теоретичних положень дисципліни, розкриття сучасних підходів до застосування лікувального і спортивного масажу у фізичній терапії та

реабілітації, а також формування цілісного розуміння місця масажних технологій у комплексних реабілітаційних програмах. Лекції можуть проводитися як в аудиторному форматі, так і дистанційно з використанням платформи Google Meet.

Практичні заняття орієнтовані на відпрацювання професійних умінь і навичок застосування лікувального та спортивного масажу, аналіз клінічних і спортивних кейсів, моделювання масажних втручань з урахуванням вікових та функціональних особливостей пацієнтів. Практичні заняття проводяться очно в навчальних аудиторіях та, за потреби, у дистанційному форматі з використанням Google Meet із залученням демонстраційних матеріалів, відеофрагментів і обговорення ситуаційних завдань.

Організація навчального процесу та взаємодія зі здобувачами вищої освіти здійснюється через електронне освітнє середовище Google Classroom, де розміщуються навчально-методичні матеріали, завдання для самостійної роботи, презентації, інструкції до практичних робіт, тестові завдання та інформація щодо поточного й підсумкового контролю.

Поточний контроль знань передбачає тестування після завершення кожного модуля та усні опитування під час практичних занять. У межах дисципліни виконуються реферати за темами 1.1 і 4.2, презентації за темами 1.2, 1.4 та 4.4, а також практичні завдання (ситуативні кейси) за темами 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3 і 3.4.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку після вивчення перших двох модулів та екзамену наприкінці курсу відповідно до вимог освітньо-професійної програми і чинних нормативних документів.

3 Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми

ІК1 Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми професійної діяльності фізичного терапевта з відновлення порушених рухових та пов'язаних з ними функцій опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної та дихальної систем, які забезпечують активність та участь осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК06. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК07. Здатність до міжособистісної взаємодії

СК03. Здатність провадити безпечно для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

СК04. Здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю (додаток 1 до Стандарту).

СК05. Здатність, під супервізією фізичного терапевта, ефективно реалізовувати програму фізичної терапії відповідно до функціональних можливостей пацієнта/клієнта.

СК 06. Здатність, за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп, під час виконання призначених заходів/тестів, включно з документуванням, звітуванням про отримані результати

4 Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми

Шифр РН	Програмні результати навчання	Методи навчання	Засоби діагностики / методи оцінювання
РН01	Використовувати рухову активність людини для зміцнення та збереження індивідуального та громадського здоров'я	Лекції з теоретичних засад рухової активності; семінарські заняття з аналізу клінічних ситуацій; практичні заняття з добору та дозування масажу	Усне опитування на семінарських і практичних заняттях; виконання практичних робіт; тестування за модулем; екзамен
РН07	Застосовувати знання медико-біологічних, психолого-педагогічних і соціальних аспектів у практиці фізичної терапії; виявляти та враховувати взаємозв'язки між різними елементами.	Лекційні заняття з інтеграцією медико-біологічних і психосоціальних аспектів, практичні заняття з аналізом клінічних ситуацій, самостійне опрацювання фахових джерел.	Усне опитування, тестування, оцінювання реферату та презентації, аналіз результатів виконання практичних робіт.
РН11	Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману	Лекції з розгляду методів оцінки стану пацієнта перед масажем, практичні заняття з визначення показань і протипоказань до масажних втручань, аналіз клінічних прикладів, самостійна робота	Усне опитування, оцінювання виконання практичних робіт, аналіз ситуаційних завдань, модульні тести

	інформацію		
PH12	Реалізовувати індивідуальну програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії під супервізією фізичного терапевта, вміти здійснювати заходи фізичної терапії для корекції порушень структури/функцій та асоційованих з ними обмежень активності та участі	Лекції з аналізом сучасних підходів до застосування лікувального і спортивного масажу у фізичній терапії; практичні заняття з планування та реалізації масажних втручань у межах індивідуальних реабілітаційних програм з урахуванням віку та функціонального стану	Поточний контроль, тестування після кожного модуля, усні опитування на практичних заняттях, оцінювання практичних робіт, залік, екзамен
PH13	Проводити пацієнтоцентричну практичну діяльність за узгодженням із пацієнтом/клієнтом, його родиною/опікунами, членами мультидисциплінарної команди згідно нормативно-правових вимог та норм професійної етики	Лекції, практичні заняття з моделювання пацієнтоцентричного підходу у масажній практиці, обговорення ролі масажу у комплексних реабілітаційних програмах, аналіз професійних ситуацій	Усне опитування, оцінювання практичних робіт, аналіз ситуаційних завдань, поточний контроль
PH14	Проводити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність	Лекції з питань безпеки, дозування та професійної відповідальності при застосуванні масажних технологій; практичні заняття з відпрацювання безпечних технік лікувального і спортивного масажу з урахуванням різновікових особливостей	Усні опитування, поточний контроль на практичних заняттях, тестування після кожного модуля, оцінювання практичних робіт
PH16	Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників різного віку, рівня освіти, соціальної та професійної приналежності, зокрема у мультидисциплінарній команді	Практичні заняття з відпрацювання комунікації з пацієнтом під час масажних процедур, лекції з питань професійного спілкування, аналіз комунікативних ситуацій, підготовка та представлення презентації	Усне опитування, оцінювання презентації, спостереження та оцінювання комунікації під час практичних робіт, тестовий контроль
PH18	Оцінювати результати виконання заходів фізичної терапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби модифікувати поточну діяльність	Лекції з методів оцінювання ефективності масажних втручань у фізичній терапії; практичні заняття з аналізу результатів лікувального і спортивного масажу та	Поточний контроль, тестування після кожного модуля, усні опитування, оцінювання практичних робіт, екзамен

		корекції програм втручань відповідно до динаміки функціонального стану	
PH 19	Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання з допомогою самоосвіти, аналізувати досвід колег	Самостійне опрацювання навчального матеріалу, робота з рекомендованими джерелами	Поточний контроль, тестування

5 Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма навчання			
	усього годин	у тому числі		
Л		Пр	СР	
1	2	3	4	5
I семестр				
МОДУЛЬ 1. ЛІКУВАЛЬНИЙ МАСАЖ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ: ПОГЛИБЛЕНІ ПІДХОДИ	44	6	14	24
Тема 1.1. Лікувальний масаж як складова комплексних програм фізичної терапії та реабілітації Місце лікувального масажу у сучасних програмах фізичної терапії. Алгоритм включення масажних втручань у міждисциплінарні реабілітаційні програми. Узгодження масажу з терапевтичними вправами, мануальними та фізіотерапевтичними методами	10	2	2	6
Тема 1.2. Диференційований підхід до вибору методики лікувального масажу Критерії вибору масажної методики залежно від клінічного діагнозу, стадії відновлення та функціонального стану пацієнта. Адаптація інтенсивності, темпу та тривалості масажу. Індивідуалізація масажного впливу	12	2	4	6
Тема 1.3. Лікувальний масаж у гострому, підгострому та відновному періодах Завдання та обмеження лікувального масажу на різних етапах перебігу захворювань і травм. Особливості дозування та вибору прийомів залежно від фази реабілітаційного процесу	11	1	4	6
Тема 1.4. Оцінювання ефективності лікувального масажу та корекція програми втручань Критерії ефективності масажних втручань. Моніторинг функціонального стану пацієнта. Корекція масажної програми відповідно до динаміки відновлення	11	1	4	6
МОДУЛЬ 2. СПОРТИВНИЙ МАСАЖ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ	46	6	16	24
Тема 2.1. Спортивний масаж у системі підготовки, відновлення та профілактики травм Роль спортивного масажу у підвищенні працездатності та відновленні спортсменів. Місце спортивного масажу у фізичній терапії спортсменів різного рівня підготовки	12	2	4	6

1	2	3	4	5
Тема 2.2. Види спортивного масажу та методичні особливості їх застосування Передстартовий, тренувальний, відновний, реабілітаційний спортивний масаж. Вибір методики залежно від мети, етапу тренувального процесу та стану спортсмена	12	2	4	6
Тема 2.3. Спортивний масаж при перевантаженнях, мікротравмах і хронічних ушкодженнях Масажні технології при функціональних порушеннях, синдромах перенапруження, м'язових дисбалансах. Інтеграція спортивного масажу у програми відновлення	11	1	4	6
Тема 2.4. Особливості спортивного масажу у різних видах спорту Специфіка масажних втручань залежно від характеру фізичних навантажень (швидкісно-силові, циклічні, ігрові, координаційні види спорту)	11	1	4	6
Підсумковий (семестровий) контроль	<i>залік</i>			
Всього за I семестр	90	12	30	48
II семестр				
МОДУЛЬ 3. ЛІКУВАЛЬНИЙ ТА СПОРТИВНИЙ МАСАЖ У РІЗНОВІКОВОМУ АСПЕКТІ	44	6	14	24
Тема 3.1. Масажні технології у дитячому віці Фізіологічні та анатомічні особливості дитячого організму. Завдання та обмеження лікувального і спортивного масажу у дітей. Безпека та дозування	10	2	2	6
Тема 3.2. Масаж у підлітковому та юнацькому віці Особливості масажу у період інтенсивного росту та формування опорно-рухового апарату. Профілактика порушень постави та перенапружень у підлітків	12	2	4	6
Тема 3.3. Масаж у дорослому працездатному віці Адаптація лікувального та спортивного масажу до професійних і побутових навантажень. Масаж як компонент відновлення працездатності та профілактики функціональних порушень	11	1	4	6
Тема 3.4. Масаж у осіб похилого та старечого віку Вікові зміни тканин і систем організму. Особливості дозування, темпу та інтенсивності масажу. Масаж при гіпомобільності та супутніх захворюваннях	11	1	4	6
МОДУЛЬ 4. ІНТЕГРАЦІЯ ЛІКУВАЛЬНОГО ТА СПОРТИВНОГО МАСАЖУ В ПРАКТИКУ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА	46	6	16	24
Тема 4.1. Поєднання масажу з терапевтичними вправами та іншими засобами фізичної терапії Комплексне використання масажу, рухової терапії та фізіотерапевтичних методів у реабілітаційних програмах	12	2	4	6
Тема 4.2. Планування та моделювання масажних втручань у клінічній і спортивній практиці Розроблення індивідуальних програм лікувального та спортивного масажу з урахуванням віку, функціонального стану та реабілітаційних цілей	12	2	4	6
Тема 4.3. Професійна відповідальність та етичні аспекти	11	1	4	6

1	2	3	4	5
застосування масажних технологій Етичні принципи, комунікація з пацієнтами та спортсменами, відповідальність фізичного терапевта при застосуванні масажу				
Тема 4.4. Сучасні тенденції та перспективи розвитку лікувального і спортивного масажу Інноваційні підходи, доказовість масажних втручань, місце масажу у сучасній реабілітаційній практиці	11	1	4	6
Всього за II семестр	90	12	30	48
РАЗОМ <i>годин</i>	180	24	60	96
<i>кредитів</i>	6			
Підсумковий (семестровий) контроль	екзамен			

5.1 Тематика семінарських занять

Семінарські заняття програмою не передбачені.

5.2 Тематика практичних занять

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин
		Очна (денна)
1.	Тема 1.1. Лікувальний масаж як складова комплексних програм фізичної терапії та реабілітації Практичне заняття 1 Мета практичної роботи: сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички інтеграції лікувального масажу в індивідуальні програми фізичної терапії з урахуванням реабілітаційних цілей і міждисциплінарної взаємодії. Зміст практичної роботи: – аналіз структури індивідуальної програми фізичної терапії; – визначення місця лікувального масажу на різних етапах реабілітації; – моделювання компонентів масажного втручання у складі комплексної програми; – розбір ситуаційних завдань щодо вибору масажної тактики.	2
2.	Тема 1.2. Диференційований підхід до вибору методики лікувального масажу Практичне заняття 2 Мета практичної роботи: навчити здобувачів вищої освіти обґрунтовувати вибір методики лікувального масажу залежно від клінічного стану та функціональних обмежень пацієнта. Зміст практичної роботи: – аналіз клінічних ситуацій з позиції вибору масажної методики; – визначення інтенсивності, тривалості та темпу масажу; – зіставлення реабілітаційних завдань і масажних прийомів; – виконання ситуаційних завдань.	4

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	<p>Практичне заняття 3 Мета практичної роботи: сформувати навички індивідуалізації масажного впливу відповідно до функціонального стану пацієнта. Зміст практичної роботи: – практичне моделювання масажних програм; – корекція методики залежно від реакції пацієнта; – аналіз типових помилок при виборі масажної тактики.</p>	
3.	<p>Тема 1.3. Лікувальний масаж у гострому, підгострому та відновному періодах Практичне заняття 4 Мета практичної роботи: сформувати у здобувачів вміння добирати масажні прийоми відповідно до етапу реабілітаційного процесу. Зміст практичної роботи: – визначення завдань масажу на різних етапах відновлення; – аналіз обмежень і протипоказань; – відбір прийомів для гострого і підгострого періодів. Практичне заняття 5 Мета практичної роботи: навчити адаптувати лікувальний масаж до динаміки відновлення функцій. Зміст практичної роботи: – моделювання масажних втручань у відновному періоді; – оцінка реакції пацієнта на масаж; – корекція програми втручань</p>	4
4.	<p>Тема 1.4. Оцінювання ефективності лікувального масажу та корекція програми втручань Практичне заняття 6 Мета практичної роботи: сформувати навички оцінювання результатів лікувального масажу. Зміст практичної роботи: – аналіз критеріїв ефективності масажних втручань; – інтерпретація змін функціонального стану; – робота з прикладами клінічної динаміки. Практичне заняття 7 Мета практичної роботи: навчити коригувати масажні програми на основі отриманих результатів. Зміст практичної роботи: – модифікація масажної методики; – планування подальших втручань; – аналіз типових помилок оцінювання</p>	4
5.	<p>Тема 2.1. Спортивний масаж у системі підготовки, відновлення та профілактики травм Практичне заняття 8 Мета практичної роботи: сформувати розуміння ролі спортивного масажу в системі фізичної терапії спортсменів.</p>	4

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	<p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз тренувального процесу; – визначення завдань спортивного масажу; – розбір прикладів профілактики травм. <p>Практичне заняття 9</p> <p>Мета практичної роботи: навчити планувати спортивний масаж відповідно до етапу підготовки.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – моделювання масажних втручань; – корекція інтенсивності масажу; – виконання ситуаційних завдань 	
6.	<p>Тема 2.2. Види спортивного масажу та методичні особливості їх застосування</p> <p>Практичне заняття 10</p> <p>Мета практичної роботи: ознайомити здобувачів з методикою різних видів спортивного масажу.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз передстартового, тренувального та відновного масажу; – визначення показань до застосування. <p>Практичне заняття 11</p> <p>Мета практичної роботи: сформувати навички вибору виду спортивного масажу залежно від мети.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – практичне моделювання масажних сценаріїв; – аналіз типових помилок 	4
7.	<p>Тема 2.3. Спортивний масаж при перевантаженнях, мікротравмах і хронічних ушкодженнях</p> <p>Практичне заняття 12</p> <p>Мета практичної роботи: навчити застосовувати спортивний масаж при функціональних порушеннях.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз клінічних і спортивних кейсів; – вибір масажних прийомів. <p>Практичне заняття 13</p> <p>Мета практичної роботи: сформувати навички інтеграції масажу у відновні програми.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – планування відновних втручань; – оцінка ефективності 	4
8.	<p>Тема 2.4. Особливості спортивного масажу у різних видах спорту</p> <p>Практичне заняття 14</p> <p>Мета практичної роботи: ознайомити з особливостями масажу у різних видах спорту.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p>	4

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз навантажень у різних видах спорту; – добір масажної тактики. <p>Практичне заняття 15 Мета практичної роботи: сформувати навички адаптації масажу до специфіки виду спорту. Зміст практичної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – виконання ситуаційних завдань; – корекція методики </p>	
9.	<p>Тема 3.1. Масажні технології у дитячому віці Практичне заняття 16 Мета практичної роботи: сформувати уявлення про безпечне застосування масажу у дітей. Зміст практичної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – аналіз вікових особливостей; – визначення обмежень. Практичне заняття 17 Мета практичної роботи: навчити адаптувати масаж до дитячого віку. Зміст практичної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – моделювання масажних втручань; – аналіз типових помилок </p>	4
10.	<p>Тема 3.2. Масаж у підлітковому та юнацькому віці Практичне заняття 18 Мета практичної роботи: навчити застосовувати масаж у період росту. Зміст практичної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – аналіз функціональних змін; – визначення завдань масажу. Практичне заняття 19 Мета практичної роботи: сформувати навички профілактичного масажу. Зміст практичної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – моделювання профілактичних програм; – оцінка ефективності </p>	4
11.	<p>Тема 3.3. Масаж у дорослому працездатному віці Практичне заняття 20 Мета практичної роботи: навчити застосовувати масаж з урахуванням професійних навантажень. Зміст практичної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – аналіз типових навантажень; – вибір методики. Практичне заняття 21 Мета практичної роботи: сформувати навички відновного масажу. Зміст практичної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – планування масажних втручань; – аналіз результатів </p>	4

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин
		Очна (денна)
12.	<p>Тема 3.4. Масаж у осіб похилого та старечого віку Практичне заняття 22 Мета практичної роботи: ознайомити з особливостями масажу в геронтології. Зміст практичної роботи: – аналіз вікових змін; – визначення обмежень.</p> <p>Практичне заняття 23 Мета практичної роботи: навчити адаптувати масаж до осіб похилого віку. Зміст практичної роботи: – моделювання масажних програм; – оцінка безпеки втручань</p>	4
13.	<p>Тема 4.1. Поєднання масажу з терапевтичними вправами та іншими засобами фізичної терапії Практичне заняття 24 Мета практичної роботи: сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички планування поєданого застосування лікувального/спортивного масажу з терапевтичними вправами та іншими засобами фізичної терапії у межах комплексної програми. Зміст практичної роботи: – аналіз типових схем комплексного втручання у фізичній терапії; – добір послідовності “масаж – вправи” залежно від реабілітаційної мети; – визначення показань і обмежень до комбінування втручань; – розбір ситуаційних кейсів щодо узгодження масажу з програмою рухової терапії.</p> <p>Практичне заняття 25 Мета практичної роботи: навчити здобувачів обґрунтовувати та коригувати комбіновані втручання з урахуванням реакції пацієнта/клієнта і динаміки функціонального стану. Зміст практичної роботи: – моделювання варіантів комбінованих протоколів для різних функціональних станів; – оцінювання толерантності до втручань і критерії зупинки/зміни навантаження; – аналіз типових помилок під час поєднання масажу і вправ; – формування короткого плану корекції програми на підставі отриманих даних</p>	4
14.	<p>Тема 4.2. Планування та моделювання масажних втручань у клінічній і спортивній практиці Практичне заняття 26 Мета практичної роботи: сформувати вміння розробляти структуру масажного втручання (мета, задачі, дозування, послідовність прийомів) для клінічних і спортивних сценаріїв з урахуванням віку та функціональних обмежень.</p>	4

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	<p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз вихідних даних кейсу (скарги, функціональні обмеження, етап відновлення, тренувальний режим); – постановка реабілітаційних завдань і формування мети масажного втручання; – складання схеми масажної процедури із визначенням зон, прийомів, інтенсивності та тривалості; – розбір прикладів планів втручань і їх вдосконалення. <p>Практичне заняття 27</p> <p>Мета практичної роботи: навчити здобувачів адаптувати масажну програму до змін стану, ризиків і реакції пацієнта/спортсмена та аргументовано обирати альтернативні рішення.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – відпрацювання алгоритму корекції масажної програми за “умовами кейсу”; – моделювання варіантів дозування для різних вікових груп; – аналіз типових ускладнень/небажаних реакцій і тактика дій; – виконання ситуаційних завдань “план А / план В” для одного клінічного випадку 	
15.	<p>Тема 4.3. Професійна відповідальність та етичні аспекти застосування масажних технологій</p> <p>Практичне заняття 28</p> <p>Мета практичної роботи: сформувати практичні навички професійної комунікації та дотримання етичних принципів під час проведення лікувального і спортивного масажу з урахуванням різновікових особливостей.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – моделювання комунікації “фізичний терапевт – пацієнт/клієнт” перед процедурою; – відпрацювання пояснення мети, очікуваних результатів і правил безпеки; – аналіз меж професійної ролі, конфіденційності та інформованої згоди; – розбір етичних дилем у клінічних і спортивних ситуаціях. <p>Практичне заняття 29</p> <p>Мета практичної роботи: навчити здобувачів приймати обґрунтовані професійні рішення у складних ситуаціях, пов’язаних із безпекою, ризиками та професійною відповідальністю.</p> <p>Зміст практичної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розбір випадків із підвищеними ризиками (супутні стани, виражений біль, погана переносимість процедур); – визначення показань до припинення/відтермінування масажу та маршрутизації пацієнта; – аналіз типових помилок професійної поведінки та їх наслідків; – виконання ситуаційних завдань із вибором коректної тактики дій 	4
16.	<p>Тема 4.4. Сучасні тенденції та перспективи розвитку лікувального і спортивного масажу</p>	2

П/н	Теми практичних занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	Практичне заняття 30 Мета практичної роботи: сформувати уявлення про сучасні напрями розвитку масажних технологій. Зміст практичної роботи: – аналіз сучасних підходів; – обговорення доказовості.	
	Всього	60

5.3 Тематика лабораторних занять

Лабораторні заняття програмою не передбачені.

5.4 Тематика самостійної роботи здобувачів

п/н	Зміст навчального матеріалу	Вид діяльності	Кількість годин
1	Тема 1.1. Лікувальний масаж як складова комплексних програм фізичної терапії та реабілітації	Аналіз навчально-методичних матеріалів з фізичної терапії, опрацювання прикладів індивідуальних реабілітаційних програм, підготовка реферату	6
2	Тема 1.2. Диференційований підхід до вибору методики лікувального масажу	Опрацювання теоретичного матеріалу, аналіз клінічних ситуацій, підготовка презентації з обґрунтуванням вибору масажної методики	6
3	Тема 1.3. Лікувальний масаж у гострому, підгострому та відновному періодах	Аналіз навчальної літератури, опрацювання клінічних кейсів, підготовка усної доповіді, усне опитування	6
4	Тема 1.4. Оцінювання ефективності лікувального масажу та корекція програми втручань	Опрацювання навчального матеріалу, аналіз прикладів динаміки функціонального стану, підготовка презентації	6
5	Тема 2.1. Спортивний масаж у системі підготовки, відновлення та профілактики травм	Аналіз спеціалізованої літератури, опрацювання прикладів спортивної практики, виконання практичної роботи	6
6	Тема 2.2. Види спортивного масажу та методичні особливості їх застосування	Самостійне опрацювання матеріалу, складання узагальнювальної схеми, виконання практичної роботи, усне опитування	6
7	Тема 2.3. Спортивний масаж при перевантаженнях, мікротравмах і хронічних ушкодженнях	Аналіз навчальних і практичних кейсів, добір масажної тактики, виконання практичної роботи	6
8	Тема 2.4. Особливості	Опрацювання навчального	6

	спортивного масажу у різних видах спорту	матеріалу, аналіз специфіки фізичних навантажень, виконання практичної роботи	
9	Тема 3.1. Масажні технології у дитячому віці	Аналіз вікових анатомо-фізіологічних особливостей, опрацювання методичних рекомендацій, виконання практичної роботи	6
10	Тема 3.2. Масаж у підлітковому та юнацькому віці	Самостійне опрацювання матеріалу, аналіз профілактичних підходів, виконання практичної роботи, усне опитування	6
11	Тема 3.3. Масаж у дорослому працездатному віці	Аналіз професійних і побутових навантажень, планування масажних втручань, виконання практичної роботи	6
12	Тема 3.4. Масаж у осіб похилого та старечого віку	Опрацювання навчальної літератури, аналіз вікових змін, підготовка реферату, усне опитування	6
13	Тема 4.1. Поєднання масажу з терапевтичними вправами та іншими засобами фізичної терапії	Аналіз комплексних програм фізичної терапії, моделювання поєднаних втручань, усне опитування	6
14	Тема 4.2. Планування та моделювання масажних втручань у клінічній і спортивній практиці	Самостійне опрацювання матеріалу, складання індивідуальних масажних програм, аналіз практичних прикладів	6
15	Тема 4.3. Професійна відповідальність та етичні аспекти застосування масажних технологій	Аналіз нормативних і етичних аспектів діяльності фізичного терапевта, розбір професійних ситуацій, усне опитування	6
16	Тема 4.4. Сучасні тенденції та перспективи розвитку лікувального і спортивного масажу	Аналіз сучасних науково-практичних джерел, підготовка та представлення презентації, тестування	6
		Всього	96

6 Інформація про індивідуальне завдання

Робочою програмою дисципліни «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» передбачено виконання індивідуальних навчальних завдань як складової поточного контролю знань здобувачів вищої освіти. Індивідуальні завдання спрямовані на поглиблення і систематизацію теоретичних знань з лікувального та спортивного масажу, формування практичних умінь планування і реалізації масажних втручань у фізичній терапії, розвиток клінічного мислення та здатності обґрунтовано застосовувати масажні технології з урахуванням вікових, функціональних і реабілітаційних особливостей пацієнтів і спортсменів.

Індивідуальні навчальні завдання виконуються у формі практичних завдань (ситуативних кейсів), рефератів та презентацій відповідно до змісту

навчальних модулів і тем дисципліни. Виконання завдань здійснюється під час практичних занять і в межах самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Результати виконання індивідуальних завдань враховуються під час поточного контролю (тестування після кожного модуля, усні опитування на практичних заняттях) та підсумкового оцінювання (залік після модулів 1–2, екзамен наприкінці курсу).

6.1 Практичні завдання (ситуативні кейси)

1. Аналіз місця лікувального масажу в індивідуальній програмі фізичної терапії на різних етапах реабілітації.
2. Обґрунтування вибору методики лікувального масажу відповідно до клінічного діагнозу та функціонального стану пацієнта.
3. Добір масажних прийомів залежно від реабілітаційних завдань і очікуваних результатів втручання.
4. Планування лікувального масажу у гострому, підгострому та відновному періодах захворювань і травм.
5. Аналіз безпечності та допустимого дозування масажного впливу у фізичній терапії.
6. Планування спортивного масажу відповідно до етапу тренувального процесу (підготовчий, змагальний, відновний).
7. Застосування спортивного масажу з метою профілактики перевантажень і функціональних порушень.
8. Добір масажної тактики при мікротравмах і хронічних ушкодженнях у спортсменів.
9. Адаптація спортивного масажу до специфіки різних видів спорту.
10. Аналіз анатомо-фізіологічних особливостей дитячого віку з позиції застосування масажних технологій.
11. Планування масажних втручань у підлітковому та юнацькому віці з урахуванням періоду росту.
12. Застосування масажу у дорослому працездатному віці з урахуванням професійних і побутових навантажень.
13. Адаптація лікувального масажу до вікових змін організму осіб похилого та старечого віку.
14. Оцінювання ефективності лікувального і спортивного масажу за результатами функціонального стану.
15. Корекція масажної програми відповідно до динаміки відновлення та реакції пацієнта або спортсмена.

6.2 Орієнтовні теми рефератів

(відповідно до тем 1.1 та 3.4)

1. Лікувальний масаж як складова комплексних програм фізичної терапії та реабілітації.
2. Місце лікувального масажу у міждисциплінарній команді фізичної терапії.
3. Взаємозв'язок лікувального масажу з терапевтичними вправами у реабілітаційних програмах.

4. Диференційований підхід до застосування лікувального масажу на різних етапах відновлення.
5. Безпека та дозування лікувального масажу у фізичній терапії.
6. Вікові анатомо-фізіологічні зміни організму осіб похилого віку та їх значення для масажу.
7. Особливості застосування лікувального масажу у геріатричній практиці.
8. Масаж як засіб профілактики ускладнень гіпомобільності у осіб похилого віку.
9. Обмеження і протипоказання до масажу у старечому віці.
10. Роль фізичного терапевта у забезпеченні безпечного застосування масажу у геронтології.

6.3 Орієнтовні теми презентацій

(відповідно до тем 1.2, 1.4 та 4.4)

1. Диференційований підхід до вибору методики лікувального масажу у фізичній терапії.
2. Критерії вибору масажних прийомів залежно від функціонального стану пацієнта.
3. Індивідуалізація масажних втручань у фізичній терапії.
4. Методи оцінювання ефективності лікувального масажу.
5. Корекція програм фізичної терапії на основі результатів масажних втручань.
6. Роль лікувального масажу у сучасних реабілітаційних технологіях.
7. Спортивний масаж у системі відновлення працездатності спортсменів.
8. Сучасні тенденції розвитку спортивного масажу.
9. Інтеграція лікувального і спортивного масажу у практику фізичного терапевта.
10. Перспективи використання масажних технологій у фізичній терапії та реабілітації.
11. Доказовість масажних втручань у сучасній фізичній терапії.
12. Інноваційні підходи до застосування масажу у різновіковому аспекті.

7 Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

Засоби навчання:

Засоби навчання та організація освітнього процесу з дисципліни «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» передбачають поєднання очних і дистанційних форм роботи з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та матеріально-технічної бази закладу вищої освіти.

У разі реалізації освітнього процесу в онлайн або змішаному форматі використовується віртуальне навчальне середовище Google Classroom, яке

забезпечує доступ здобувачів вищої освіти до навчально-методичних матеріалів, завдань для самостійної роботи, інструкцій до практичних занять, тестових завдань і результатів оцінювання. Лекційні та практичні заняття в дистанційному режимі проводяться із застосуванням сервісу відеоконференцзв'язку Google Meet, що дає змогу організувати синхронну взаємодію між викладачем і здобувачами вищої освіти, демонстрацію навчальних матеріалів, обговорення практичних кейсів та проведення усних опитувань.

Для участі в дистанційних заняттях здобувачі вищої освіти використовують персональний комп'ютер, ноутбук або мобільний пристрій (планшет, смартфон), обладнаний вебкамерою та мікрофоном, із стабільним доступом до мережі Інтернет. Зазначені технічні засоби є необхідними для комунікації з викладачем і навчальною групою, виконання практичних і індивідуальних завдань, самостійної роботи, а також проходження поточного й підсумкового контролю, зокрема модульного тестування та екзамену. Для оперативного обміну інформацією додатково використовується корпоративна електронна пошта університету.

В офлайн-режимі освітній процес з дисципліни забезпечується матеріально-технічними ресурсами університету. Заняття проводяться в навчальних аудиторіях і спеціалізованих приміщеннях, оснащених мультимедійним обладнанням для демонстрації навчальних матеріалів. Для практичних занять використовуються масажні столи, допоміжні засоби для проведення масажних втручань, витратні матеріали, а також інше обладнання, необхідне для відпрацювання практичних навичок лікувального і спортивного масажу відповідно до вікових особливостей та завдань фізичної терапії.

Навчальні приміщення відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, оснащені ергономічними меблями та мають достатню площу для безпечного виконання практичних робіт. Матеріально-технічне забезпечення створює умови для реалізації програмних результатів навчання, формування професійних компетентностей та забезпечення безпечного й ефективного освітнього процесу з дисципліни.

Для проведення занять використовуються:

- масажний стіл Vigor 1850×700×850 мм (код VM2525-1.3-P) для відпрацювання технік лікувального та спортивного масажу у різних положеннях пацієнта;
- масажний стілець Relax NY-1002 з сумкою (код 00000025083) для демонстрації та відпрацювання прийомів сегментарного та локального масажу;
- напіввалик для масажного столу EasyFit 450×160×80 мм (код EF-2114-BK-EF) для корекції положення тіла та забезпечення анатомічно правильного позиціонування;
- валик для реабілітації та масажу 4Fizio 300×100 мм (код P-5905973403009) для підтримки кінцівок та розвантаження м'язових груп;
- масажний ролик EasyFit Grid Roller Extreme 330×140 мм (код EF-2023-BK-EF) для відпрацювання елементів міофасціального релізу;

- масажний ролик гладкий PowerPlay Mini EPP Foam Roller 150×53 мм (код PP_4346_Green_(15x5)) для локального міофасціального впливу;
- масажний м'яч EasyFit Goober з шипами 160×65 мм (код EF-1072-BL) для сенсорної стимуляції та релаксації м'язів;
- масажний м'яч кінезіологічний подвійний Zelart Duoball (код FI-6664-S52) для опрацювання паравертебральних зон;
- набір для масажу та МФР EasyFit PVC Set-3 у сумочці (код EF-7084) для навчання комбінованих методик масажного впливу;
- ширма медична односекційна Aton ШБ-1 (код 1497062752-A) для забезпечення приватності під час виконання масажних процедур;
- шафа для одягу металева з дахом Emby 500×900×1800 мм (код ШОМ-300/3) для зберігання особистих речей та робочого інвентарю;
- ростомір медичний підлоговий Aton РМ-П (код 1180131649-A) для демонстрації антропометричних вимірювань у межах оцінювання фізичного стану;
- рулетка спортивна (стрічка мірна) геодезична Star Brand 50 м для виконання допоміжних вимірювань під час занять.

Зазначене обладнання забезпечує можливість опрацювання тем дисципліни, формування практичних навичок виконання лікувального та спортивного масажу, застосування допоміжних засобів позиціонування, елементів міофасціального релізу та дотримання організаційних і ергономічних вимог у роботі з пацієнтами різного віку.

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення:

- 1) Робоча програма навчальної дисципліни
- 2) Силабус дисципліни
- 3) Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
- 4) Перелік основної й додаткової літератури вказано в робочій програмі,

8 Політика дисципліни

Політика щодо	Зміст політики
академічної доброчесності	Під час вивчення дисципліни дотримується принцип академічної доброчесності як обов'язкової умови освітнього процесу. Здобувачі вищої освіти виконують усі види навчальних завдань (практичні роботи, реферати, презентації, тестування) самостійно, з опорою на власні знання та аналіз навчально-наукових джерел. Неприпустимими є плагіат, списування, відтворення чужих напрацювань без належного посилання, а також подання результатів сторонньої допомоги як власних. Виявлення порушень академічної доброчесності є підставою для незарахування відповідного виду роботи.
використання	Використання інструментів штучного інтелекту

інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань з дисципліни	допускається в обмеженому форматі як допоміжний засіб для попереднього орієнтування в тематиці, уточнення термінології, структурування ідей або формування запитань до обговорення. Забороняється використання інструментів ШІ для створення готових текстів рефератів, презентацій або виконання практичних робіт, які подаються на оцінювання. Остаточні результати навчальних завдань мають відображати рівень підготовки та професійного мислення здобувача.
використання матеріалів з джерел відкритого доступу	Здобувачі вищої освіти можуть використовувати навчальні, наукові та методичні матеріали з відкритих джерел для опрацювання тем дисципліни. Обов'язковою умовою є коректне зазначення авторства та джерела інформації відповідно до вимог академічної доброчесності. Некоректне або некритичне копіювання матеріалів без їх осмислення не допускається.
дотримання принципів та норм етики і професійної деонтології	У процесі навчання здобувачі вищої освіти дотримуються принципів професійної етики та деонтології, притаманних діяльності фізичного терапевта. Під час практичних занять особлива увага приділяється повазі до особистих меж, коректній комунікації, відповідальному ставленню до безпеки та гідності людини. Взаємодія в академічному середовищі базується на толерантності, взаємоповазі та дотриманні правил внутрішнього розпорядку Університету.
відвідування	Відвідування лекційних і практичних занять з дисципліни є обов'язковим. Активна участь у практичних заняттях є необхідною умовою формування професійних умінь з лікувального та спортивного масажу. У разі неможливості бути присутнім на занятті здобувач зобов'язаний завчасно повідомити викладача та виконати визначені форми відпрацювання.
дедлайну	Усі види навчальних завдань виконуються у встановлені терміни та подаються через Google Classroom або захищаються під час практичних занять. Порушення дедлайнів без поважної причини призводить до зниження оцінки. Захист практичних робіт, рефератів і презентацій передбачає усне обґрунтування прийнятих рішень і відповідей на запитання викладача.
визнання та перезарахування здобувачу результатів навчання з навчальної дисципліни	Результати навчання, здобуті в іншому закладі вищої освіти або в межах програм академічної мобільності, можуть бути визнані та перезараховані відповідно до чинних нормативних документів Університету за умови відповідності змісту та результатів навчання цілям дисципліни.
визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті	Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті (курси, тренінги, сертифікати), здійснюється згідно з установленим порядком Університету за умови підтвердження досягнутих результатів та їх відповідності програмним результатам дисципліни (платформи: Physiopedia Plus, Академія НСЗУ, Prometheus)

порядок відпрацювання пропущених занять	Відпрацювання занять, пропущених з поважної причини, здійснюється шляхом виконання та захисту індивідуального завдання за відповідною темою. У разі пропуску без поважної причини відпрацювання передбачає письмове виконання завдань без усного захисту та не прирівнюється до повноцінної участі в практичному занятті.
оцінювання	Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання поточного контролю та підсумкового оцінювання. Поточний контроль включає тестування після кожного модуля, усні опитування та оцінювання виконання практичних робіт. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після модулів 1–2 та екзамену наприкінці курсу відповідно до затверджених критеріїв.
оскарження результатів оцінювання	Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Університету. Перескладання з метою підвищення оцінки не допускається, окрім випадків, передбачених чинними положеннями або за наявності поважних причин неявки на контроль.
можливості навчання осіб із особливими освітніми потребами	Освітній процес з дисципліни організовується з урахуванням принципів інклюзивності та доступності. За потреби забезпечується адаптація навчальних матеріалів, форм проведення занять і контролю, а також надання індивідуальної підтримки здобувачам вищої освіти з особливими освітніми потребами.

9 Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувача

9.1 Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з дисципліни «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» здійснюється з використанням поточного та підсумкового контролю відповідно до структури й логіки навчального процесу.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни передбачає проведення заліку після завершення вивчення перших двох модулів та екзамену наприкінці курсу. Така форма контролю дає змогу оцінити як поетапне засвоєння навчального матеріалу, так і рівень сформованості професійних компетентностей у цілісному вимірі.

Поточний контроль реалізується впродовж семестру під час лекційних і практичних занять, а також за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він спрямований на перевірку рівня опанування теоретичних положень лікувального і спортивного масажу, сформованості практичних умінь планування та застосування масажних технологій, а також здатності

здобувачів вищої освіти аналізувати клінічні та спортивні ситуації й обґрунтовувати професійні рішення.

До форм поточного контролю належать усні опитування під час практичних занять, тестування після кожного навчального модуля, оцінювання виконання практичних робіт, а також захист і перевірка індивідуальних завдань у формі рефератів і презентацій, підготовлених за результатами самостійного опрацювання навчального матеріалу. Результати виконання всіх видів поточного контролю враховуються при формуванні підсумкової оцінки з дисципліни.

Здобувач вищої освіти, який за результатами поточного та підсумкового контролю не набрав мінімально необхідної кількості балів (60 балів), отримує незадовільну оцінку та вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни.

9.2 Методи контролю та оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» використовуються різноманітні методи контролю та оцінювання, що забезпечують комплексну перевірку навчальних досягнень здобувачів вищої освіти та відповідність результатів навчання вимогам освітньо-професійної програми.

Основними методами контролю є усне опитування на практичних заняттях, яке дозволяє оцінити розуміння теоретичних основ і логіку професійного мислення; перевірка практичних робіт, спрямованих на визначення рівня сформованості умінь планування й реалізації лікувального та спортивного масажу; усний захист рефератів і презентацій, що відображають здатність здобувачів до аналізу, узагальнення та аргументованого представлення навчального матеріалу.

Важливе місце у системі оцінювання посідає тестовий контроль, який застосовується після завершення кожного модуля та дає змогу об'єктивно перевірити рівень засвоєння ключових теоретичних положень дисципліни. Поєднання різних методів контролю забезпечує всебічне оцінювання знань, практичних умінь і навичок, сприяє прозорості та об'єктивності оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

9.3 Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з дисципліни «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» здійснюється комплексно, з урахуванням результатів виконання всіх видів навчальної роботи, визначених робочою програмою. Критерії оцінювання спрямовані на визначення рівня засвоєння теоретичних знань, сформованості

практичних умінь застосування масажних технологій у фізичній терапії, а також здатності здобувачів обґрунтовувати вибір методики масажу та оцінювати її ефективність у різних вікових і функціональних групах.

Оцінювання захисту рефератів і захисту презентацій здійснюється з урахуванням відповідності змісту темі, логіки викладу матеріалу, глибини аналізу та рівня використання фахової термінології.

1 бал нараховується у разі, якщо тема розкрита частково, матеріал подано узагальнено, без достатнього аналізу практичного значення лікувального або спортивного масажу; структура роботи є спрощеною; під час захисту здобувач дає короткі або неповні відповіді на запитання.

2 бали нараховуються у разі повного й аргументованого розкриття теми; матеріал викладено послідовно з урахуванням завдань фізичної терапії; використано коректну професійну термінологію; робота має чітку структуру; під час захисту здобувач демонструє розуміння практичного застосування масажних технологій та впевнено відповідає на запитання.

Оцінювання усних відповідей під час практичних занять здійснюється з урахуванням повноти та логічності викладу, правильності формулювань і здатності застосовувати теоретичні положення у професійному контексті.

1 бал нараховується за відповідь, що відображає загальне розуміння теми, але є неповною, недостатньо аргументованою або містить окремі неточності у термінах і поясненнях.

2 бали нараховуються за розгорнуту, логічно побудовану відповідь, у якій коректно використано фахову термінологію, наведено приклади застосування лікувального або спортивного масажу та продемонстровано здатність аналізувати навчальний матеріал.

Оцінювання доповнень до відповідей під час опитування передбачає врахування змістовності та доречності внеску здобувача у колективне обговорення.

1 бал нараховується за коротке доповнення, яке уточнює окремий аспект теми без розкриття взаємозв'язків.

2 бали нараховуються за змістовне доповнення, що розширює основну відповідь, містить пояснення причинно-наслідкових зв'язків і демонструє розуміння практичних аспектів застосування масажних технологій.

Критерії оцінювання практичних завдань (ситуативних кейсів) визначаються з урахуванням повноти виконання завдань, правильності добору й застосування масажних прийомів, обґрунтованості прийнятих рішень та рівня самостійності здобувача під час захисту.

4 бали нараховуються у разі повного, самостійного та методично обґрунтованого виконання практичної роботи; завдання відповідають темі заняття; масажні технології підібрано коректно; результати виконання проаналізовано з урахуванням вікових і функціональних особливостей; здобувач упевнено захищає роботу та аргументовано відповідає на запитання.

3 бали нараховуються у разі загалом правильного виконання практичної роботи з окремими неточностями у виборі прийомів або формулюванні

висновків; логіка виконання збережена; здобувач пояснює основні етапи роботи та відповідає на більшість запитань.

2 бали нараховуються у разі часткового виконання завдань або наявності помилок, що знижують якість аналізу; обґрунтування вибору методики є поверховим; під час захисту здобувач відчуває труднощі з поясненням отриманих результатів.

1 бал нараховується у разі неповного виконання практичної роботи або наявності суттєвих помилок у застосуванні масажних технологій; результати подано фрагментарно; здобувач не може аргументувати власні дії та дати змістовні відповіді під час захисту.

Ці критерії забезпечують прозорість та об'єктивність оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти й відповідають цілям та результатам навчання дисципліни.

Критерії оцінювання презентації, доповідей, рефератів, схем

Таблиця 5

Критерії оцінювання презентації, реферату

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
3-4 бали	Зміст роботи чітко узгоджений з метою та предметом дослідження; усі частини безпосередньо пов'язані з темою та містять суттєві, релевантні твердження	Отримані результати систематизовано та узагальнено, що дає змогу сформулювати змістовні, обґрунтовані та значущі висновки за темою дослідження	Робота ґрунтується на ключових положеннях, які повно й всебічно розкривають заявлену тему	Матеріал викладено логічно та послідовно; структура роботи є цілісною й завершується акцентуванням на основних результатах дослідження
2 бали	Матеріал загалом відповідає темі дослідження, однак містить окремі елементи інформації, що не повністю узгоджуються з її змістом	Частина висновків сформульована недостатньо чітко або потребує додаткового обґрунтування	У роботі виділено декілька ключових положень, проте вони є надмірно насиченими інформацією або подані без належного структурування	Виклад матеріалу має окремі порушення логічної послідовності, що впливає на цілісність сприйняття теми
1 бал	Зміст роботи лише частково або опосередковано пов'язаний з темою дослідження	Висновки є поверховими, логічно неузгодженими або недостатньо обґрунтованими	Ключові положення подані неповно; відсутня необхідна інформація для аргументованого формулювання	Структура роботи є фрагментарною, виклад матеріалу непослідовний та ускладнює розуміння теми

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
			ВИСНОВКІВ	

9.4 Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми підсумкового (семестрового) контролю.

І семестр Розподіл балів за темами занять

Поточне оцінювання та самостійна робота												ПТ	ДБ
Модуль 1						Модуль 2							
	1.1	1.2	1.3	1.4	тест	2.1	2.2	2.3	2.4	тест			
	11	11	7	11	13	7	7	7	7	13	94	6	
Розподіл балів за видами діяльності:													
УО	3	3	3	3		3	3	3	3		24		
Р	5										5		
П		5		5							10		
З	3	3		3							9		
ПЗ(СК)			4			4	4	4	4		20		
53 бали						41 бал							
Загальна рейтингова оцінка												100	

Умовні позначення і скорочення, що використовуються в таблиці:

ДБ – додаткові бали

ПТ – підсумок по темам та СР

УО – усне опитування на практичному занятті

Р – написання реферату

П – створення презентації

З – захист презентації, реферату на практичному занятті

Т – проведення тестового опитування

ПЗ(СК) – практичне завдання (ситуативний кейс)

Розподіл балів за видами діяльності І семестр

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю

Усне опитування на практичних заняттях	3	8	24	Залік
Підготовка презентацій	5	2	10	
Підготовка рефератів	5	1	5	
Практичне завдання (ситуативний кейс)	4	5	20	
Захист рефератів, презентацій на практичних заняттях	3	3	9	
Тестування	13	2	26	
Додаткові бали за участь в студентських конференціях, круглих столах, тощо	6	1	6	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік : 24+10+5+20+9+26+6 = 100				

II семестр

Розподіл балів за темами занять для екзамену

	Поточне оцінювання та самостійна робота										ПТ	ДБ	Е
	Модуль 3					Модуль 4							
	3.1	3.2	3.3	3.4	тест	4.1	4.2	4.3	4.4	тест			
	6	6	6	11	6	2	2	2	7	6			
Розподіл балів за видами діяльності:													
УО	2	2	2	2		2	2	2	2		16		
Р								3			3		
П									3		3		
З								2	2		4		
ПЗ(СК)	4	4	4	4							16		
	35 балів					19 балів							
	Загальна рейтингова оцінка										100		

Умовні позначення, що використовуються в таблиці:

ДБ – додаткові бали

ПТ – підсумок по темах та СР

Е - екзамен

УО – усне опитування на практичному занятті

Р – написання реферату

П – створення презентації

З – захист презентації, реферату на практичному занятті

ПЗ(СК) – виконання практичного завдання (ситуативного кейсу)

Розподіл балів за видами діяльності

II семестр

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
Усне опитування на практичних заняттях	2	8	16	екзамен
Підготовка презентацій	3	1	3	
Підготовка рефератів	3	1	3	
Практичне завдання (ситуативний кейс)	4	4	16	
Захист рефератів, презентацій на практичних заняттях	2	2	4	
Тестування	6	2	12	
Додаткові бали за участь в студентських конференціях, круглих столах, тощо	6	1	6	
Разом			60	
Розрахунок балу за залік : $16+3+3+16+4+12+6+40 = 100$				

Критерії оцінювання екзамену

Оцінювання екзаменаційної відповіді з дисципліни «Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті» здійснюється з урахуванням рівня засвоєння теоретичних основ масажу, сформованості професійних компетентностей, уміння аналізувати клініко-функціональний стан осіб різних вікових груп та обґрунтовано застосовувати масажні технології в оздоровчій, реабілітаційній і спортивній практиці.

Під час оцінювання екзаменаційної відповіді враховуються такі основні критерії:

- відповідність змісту відповіді вимогам робочої програми навчальної дисципліни;
- правильність і доцільність використання фахової термінології у сфері лікувального та спортивного масажу;
- логічність, послідовність і чіткість викладу матеріалу;
- розуміння механізмів дії масажу на організм з урахуванням вікових анатомо-фізіологічних особливостей;
- здатність обґрунтовувати вибір масажних прийомів, методик і режимів залежно від віку, функціонального стану та мети втручання;
- уміння аналізувати показання та протипоказання до застосування масажу;
- здатність формулювати узагальнені висновки та аргументовано відповідати на додаткові запитання екзаменатора;
- відсутність грубих методичних, термінологічних і фактологічних помилок.

Високий рівень екзаменаційної відповіді характеризується глибоким і системним розумінням теоретичних засад лікувального та спортивного масажу, усвідомленням вікових особливостей їх застосування та здатністю інтегрувати теоретичні знання у вирішення практичних професійних завдань.

Середній рівень відповіді відзначається загалом правильним викладом матеріалу, однак із недостатньою аргументацією або неповним розкриттям окремих аспектів. Низький рівень відповіді визначається поверхневими знаннями, фрагментарністю викладу та труднощами у застосуванні теоретичних положень у практичних ситуаціях.

40–35 балів – здобувач вищої освіти ґрунтовно володіє навчальним матеріалом, логічно й аргументовано викладає відповідь, повно розкриває зміст екзаменаційного питання, демонструє сформовані фахові знання та вміння обґрунтовано застосовувати масажні технології з урахуванням вікових особливостей і функціонального стану пацієнта або спортсмена.

34–25 балів – здобувач вищої освіти достатньо орієнтується в навчальному матеріалі, правильно викладає основні положення теми, однак відповідь є неповною або недостатньо аргументованою, спостерігаються окремі неточності у поясненні вибору масажних методик чи прийомів.

24–10 балів – здобувач вищої освіти має загальне уявлення про навчальний матеріал, проте не демонструє глибини знань і системного підходу; відповідь містить суттєві неточності, недостатньо розкрито вікові особливості застосування масажу, відсутня здатність аргументовано обґрунтовувати професійні рішення.

9 балів і менше – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на низькому рівні; відповідь є фрагментарною, поверховою та непослідовною, зміст екзаменаційних питань розкрито частково або формально; допущено значні помилки у тлумаченні теоретичних положень і принципів застосування лікувального та спортивного масажу.

9.5 Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Значення оцінки
		для екзамену	для заліку	
A	90 - 100 балів	«відмінно»/ «excellent»	«зараховано»/«passed»	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80 - 89 балів	«добре»/ «good»		Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 - 79 балів			Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 - 74 балів	«задовільно»/ «satisfactorily»	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	
E	60 - 68 балів		Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	
FX	30-59 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з можливістю повторного складання)	«не зараховано» / «failed»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з обов'язковим повторним курсом)		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

10 Рекомендовані джерела інформації

Основна література

- Бондарчук, В. І. Роль масажу у фізичній терапії пацієнтів зі сколіотичною поставою / В. І. Бондарчук, К. В. Миндзів, А. О. Гулей // Rehabilitation & Recreation.- 2023.- № 17 . - С. 32-38.- Режим доступу: <https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/article/view/399/344>
- Вакуленко Л.О., Вакуленко Д.В., Прилуцька Г.В. Масаж загальний і самомасаж: підручник. Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. 380 с.

3. Голуб В. П., Лущик У. Б., Горбунов О. А., Ковальова В. В. Прикладна міологія в практиці фізичного терапевта та ерготерапевта: навчально-методичний посібник / В. П. Голуб, У. Б. Лущик, О. А. Горбунов, В. В. Ковальова. — Тернопіль : , 2025. — 248 с.
4. Голуб В. П., Лущик У. Б., Ковальова В. В. Біомеханіка нейроміотому в реабіліційному процесі рухових розладів: навчально-методичний посібник / В. П. Голуб, У. Б. Лущик, В. В. Ковальова. — Тернопіль : , 2025. — 192 с.
5. Єфіменко П.Б. Масаж дорослих і дітей: навчальний посібник / П.Б. Єфіменко, О.П. Каніщева, О.В. Свєрчкова. Київ: Медицина. 2023 – 215с.
6. Єфіменко П.Б., Каніщева О.П., Свєрчкова О.В. Масаж: теорія і практика (розширене видання). — К.: Медицина, 2023
7. Каніщева О.П., Єфіменко П.Б., Свєрчкова О.В. Практичні техніки масажу для фізичних терапевтів. — К.: Медицина, 2023.
8. Мелега К.П. Основи спортивної медицини: Навчальний посібник. Ужгород, 2023. 300 с.
9. Сергата Н. С. Спортивний масаж як навчальний предмет у підготовці фахівців із фізичної терапії / Н. С. Сергата // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : [збірник наукових праць] / Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. - Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи, Вип. 70. - С. 229-232.- Режим доступу: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27914>

Додаткова література

1. Вакуленко В.Д. Лікувально-реабілітаційний масаж / Дмитро Вакуленко, Людмила Вакуленко, Оксана Кутакова, Галина Прилуцька. Київ: Медицина. 2020 – 592с 2. Вакуленко Д.В. Атлас масажиста. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 306с.
2. Гирина, А. А. Види та завдання спортивного масажу / А. А. Гирина [та ін.] // Біологічні дослідження - 2019 : збірник наукових праць / Міністерство освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Інститут зоології НАН України, Інститут гідробіології НАН Укрвіни, Українське наукове товариство паразитологів, Гідроекологічне товариство України, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка ; [ред. колегія: Г. Є. Киричук [та н.]. - Житомир, 2019. - С. 384-385
3. Голуб В. П., Лущик У. Б., Горбунов О. А. Лікувальна терапія та лікувальна фізкультура — гра термінів в реабілітаційному процесі: навчальний посібник / У. Б. Лущик, В. П. Голуб, О. А. Горбунов. — Тернопіль : , 2024. — 220 с.
4. Терещенко, В. І. Доцільність застосування сили під час масажу / В. І. Терещенко [та ін.]. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : [зб. наук. праць] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. - Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), Вип. 10 (141) 21. - С. 121-123.-Режим доступу: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/35672>
5. Чухраєва О.М., Криворучко С.Г., Нечипуренко О.М., Вакуумний масаж застосування вакуумного масажу у профілактичних і лікувальних цілях / Чухраєва О.М., Криворучко С.Г., Нечипуренко О.М., Уніченко А.В., Мудрий О.І., Гунько М.О., Терещенко А.П. – Київ. 2021. – 156с.

Інформаційні ресурси.

1. Health Evidence Centre : офіц. сайт. — Режим доступу : <http://www.cche.net/userguides/main.asp>
2. HealthScienceCenter Library, University of Florida : PubMed2. — Режим доступу : <http://www.library.health.ufl.edu/pubmed/PubMed2/>

3. Medical Center SUNY Downstate, Medical Library Brooklyn : EBM 2 Contents. — Режим доступу : <http://library.downstate.edu/EBM2/contents.htm>
4. Анатомія та фізіологія людини : електронний підручник / за ред. авторів [електронне видання]. — Онлайн-ресурс. Доступ: ресурс містить структурований академічний виклад усіх основних тем дисципліни. Режим доступу: https://cloud.nvmk.org.ua/ebook/1553?utm_source=chatgpt.com
5. Оксфордський центр доказової медицини (ДМ) : офіц. сайт / Oxford Centre for Evidence-Based Medicine. — Режим доступу : <http://www.cebm.net/>